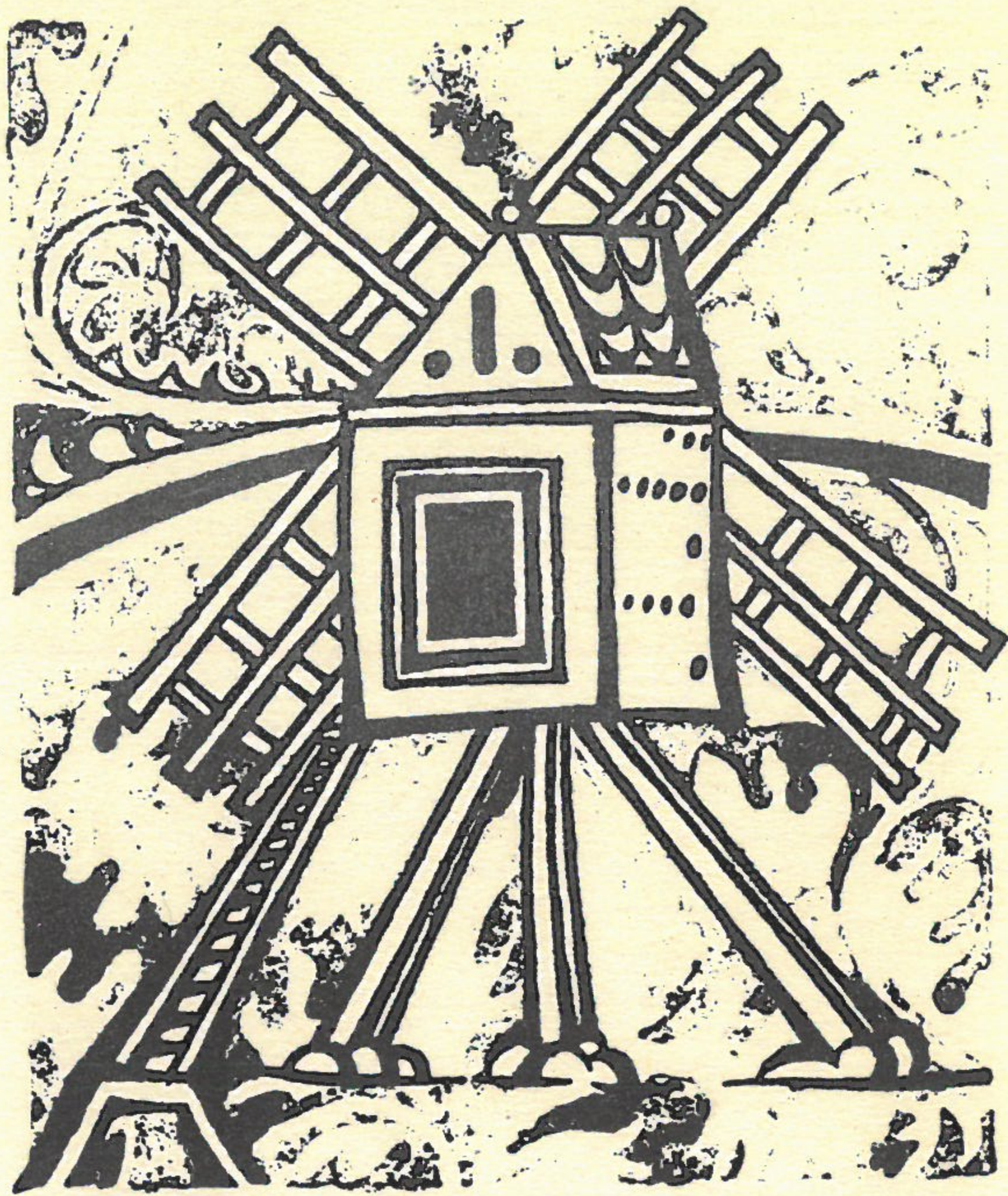

ZPRAVODAJ TECHNICKÉHO MUZEA V BRNĚ

3

1971

Pro muzejní pracovníky, odborný aktiv a spolupracující
instituce vydává Technické muzeum v Brně.

Vedení Technického muzea spolu se stranickou a odborovou organizací se zabývalo rozpracováním výsledků a směrnic XIV. sjezdu KSČ. Bohatost myšlenek sjezdového jednání a jeho usnesení budeme aplikovat v následujících oblastech činnosti našeho ústavu:

1. a) v oblasti základních, dlouhodobých a programových úkolů bude předmětem naší pozornosti problém zajišťování dokumentace techniky současného období socialistické výstavby u nás. V duchu myšlenek sjezdu o vědeckotechnickém rozvoji a o vědeckotechnické revoluci musíme především dostatečně dokumentovat všestranný rozvoj produktivních sil jako projev péče socialistického zřízení o tyto otázky.
- b) u všech navržených odborných a vědeckých úkolů musíme zajistit, aby byly co nejúžeji spjaty s aktuálními potřebami vědeckotechnického rozvoje země a kulturní politiky strany a státu. Za tím účelem budou tyto úkoly již v počátečních stádiích oponovány a posuzovány vědeckotechnickou radou ústavu.
- c) ve všech formách presentační činnosti ústavu zajistíme, aby naše činnost měla nejen vysokou odbornou úroveň, ale aby zároveň byla politicky a ideologicky účinná. Hlavně výstavy a plánované expozice budou zajišťovány z hlediska politické účinnosti.
Totéž budeme vyžadovat i u převzatých výstav.
2. V oblasti odborné a politické výchovy zaměstnanců ústavu pojednáme spolu se stranickou a odborovou organizací vhodné formy politického vzdělávání zaměstnanců, hlavně nestraníků

a to především z řad mladých pracovníků ústavu. V první řadě se budou studovat materiály o sjezdu a dále se bude pokračovat ve školení k různým aktuálním politickým otázkám. U odborných pracovníků budeme pokračovat v pořádání odborných seminářů ke zvyšování jejich odborné a politické úrovně.

V této souvislosti budeme muset promyslet i soustavnou popularizační práci v oblasti vědeckotechnického pokroku, kupř. besedy o významných představitelích socialistické a pokrokové vědy a techniky apod. (Jako byla např. beseda o Gagarinovi).

3. V oblasti správy a provozně technické činnosti ústavu půjde především o pokračování nastoupené cesty racionalizace naší práce s cílem jejího maximálního zefektivnění, jejíž nedílnou součástí je aplikace moderních metod řízení. Budou sledována všechna navržená úsporná opatření v oblasti nákladů i pracovních sil. Určitými opatřeními organizačního charakteru bude zajišťováno dodržování a využívání pracovní doby. K těmto cílům bude zaměřena i pravidelná kontrola a výchova zaměstnanců.
4. Vypracujeme dlouhodobý perspektivní plán zvyšování kvalifikace zaměstnanců, které povede ke zkvalitnění jejich práce, zvýšení odborné úrovně zpracovaných úkolů a ke snadnějšímu výběru kádrových rezerv.

Tyto úkoly jsou postupně rozpracovány a konkretizovány na jednotlivé pracovní úseky a budou sledovány při pravidelných kontrolách.

Technické památky

Nejvyšším orgánem, který řídí veškerou činnost v areálu Státní technické rezervace "Stará huť v Josefském údolí u Adamova", je Reservační komise. Tato komise byla zřízena roku 1967 a jsou v ní zástupci ministerstva kultury ČSR, Státního ústavu památkové péče Praha, Krajského střediska Státní památkové péče a ochrany přírody Brno, Moravského muzea Brno, Technického muzea Brno, n.p. ADAST, ONV Blansko, ONV Brno venkov, a Okresního vlastivědného muzea Blansko. Předsedou komise je Ing. Chalíkov, ředitel n.p. ADAST.

V letním období se uskutečnila dvě zasedání komise, na kterých se řešily konkrétní úkoly jednotlivých účastníků, související s postupnou rekonstrukcí areálu huti. Důraz byl kladen na přípravu a zajištění podkladových materiálů pro objemovou studii řešící provoz areálu huti.

Z pověření Reservační komise zahájilo v letní sezoně Technické muzeum ve spolupráci s národním podnikem ADAST archeologický výzkum areálu Staré huti v Josefském údolí u Adamova. Úkolem výzkumu bylo získat obraz o stavu jednotlivých objektů jejich úplným odkrytím a doplněním obrazu celé huti. Předně byla odkryta dna pecí I. a III. pokud to terén a stavební stav obou pecí dovolil. Při výzkumu pece III. byl odkryt klenutý náhon, procházející pod pecí a sledován ve směru toku asi 25 metrů. Byly získány vzorky pro materiálové rozbory.

Získané poznatky jsou zpracovávány a doplňují dosavadní literární a ikonografický průzkum huti. Některé nalezené objekty (náhon) budou vyčištěny, zabezpečeny a počítá se s jejich zpřístupněním návštěvníkům huti. Archeologický výzkum bude pokračovat v příští sezoně.

Ve vodní elektrárně Erno-Komín, ve které se v současné době provádí rekonstrukce elektrozařízení, byly objeveny dvě původní Kaplanovy horizontální turbíny z roku 1922-23.

Tyto turbíny jsou v Brně a jeho okolí nejstarší a zůstanou i nadále v provozu.

Do budoucna se uvažuje zachovat tento objekt jako technickou památku a vybudovat zde památník prvních Kaplanových turbín. V současné době se jedná o převzetí stávajícího elektrozařízení a umožnit příležitostné prohlídky pro návštěvy odborníků v Technickém muzeu.

Technické muzeum vede úspěšné jednání o získání větrného mlýnu v Kuželově, který je významnou technickou památkou. Ve spolupráci s KSSPPOP Brno a podle jejich požadavků upraví vnější areál, interiér mlýna doplní o chybějící exponáty tak, aby původní funkce mlýna byla kdykoliv prezentovatelná pro zájemce z řad odborníků i laiků. Interiér obytných místností bude zařízen dobovým nábytkem ve spolupráci s Vlasti-

vědným muzeem ONV Hodonín, hospodářská stavení vhodně přebudována na pohostinské místnosti, vzhledem k tomu, že památkově chráněný areál mlýna je na důležité trati a je hojně navštěvován.

Výstavy a expozice

Výstava 50 LET KSČ A NÁRODNÍ VÝBORY

Dne 1. září zahájil náměstek primátora Ing. F. Vašíček výstavu 50 let KSČ a národní výbory. Návštěvníci se zde seznámili s mnohostrannou činností národních výborů od jejich vzniku až po současnost. Poučná byla zvláště fakta a dokumenty o jejich podílu na tvorbě životního prostředí našich občanů a na rozvíjení iniciativy a aktivity pracujících.

Výstava byla otevřena od 1. do 15. září.

Výstava ZBROJOVKA A AUTOMOBIL

Na výstavbě byly předvedeny osobní automobily vyráběné v brněnské Zbrojovce. Vystavované vozy byly doplněny technickou dokumentací a trofejemi jejich sportovních úspěchů na závodních drahách celého světa.

Výstava byla otevřena od 7. do 19. září.

Výstava KANADA DNES

Tuto výstavu připravilo Technické muzeum ve spolupráci s propagační agenturou Made in Publicity. V zajímavých filmových dokumentech a na řadě autentických exponátů byl ukázán život dnešní Kanady.

Výstava byla otevřena od 17. do 30. června.

Značná pozornost v tomto čtvrtletí byla věnována přípravě výstavy Ikarové dneška. Ing. Čejka a F. Novoměstský, pracovníci Technického muzea a zástupci spolupořadatelských organizací vypracovali libreto a scénář výstavy, které byly odborně a muzeologicky posouzeny. Výstava bude otevřena ke Dni Československé armády.

Stálé expozice Technického muzea:

Vývoj využití vodní energie

Parní energetika

PANORAMA, stereoskopické promítání barevných diapozitivů, uvedla ve 3. čtvrtletí 5 programů, které shlédlo 7988 návštěvníků (do 20. září).

Celkem navštívilo expozice a výstavy Technického muzea od začátku tohoto roku 37.410 návštěvníků, z toho bylo 318 hromadných návštěv (do 20. září).

Sbírkotvorná činnost

Pro oddělení vodní energetiky byl získán funkční model vodního kola na vrchní vodu se zařízením na výrobu kostní moučky. Model zhotovil Václav Voplakal, bývalý mlynář v Poděbabech u Havlíčkova Brodu přesně podle skutečného zařízení, které se dříve v jeho mlýně nacházelo jak co do použitého materiálu, tak i co do konstrukčního řešení.

Při terénním průzkumu zjistil Dr. Luner, pracovník TM, ve Vříšti u Sněžného na Moravě Girardovu turbínu. Je částečně zavalena. V současné době se jedná o její vyproštění a zajištění podrobné dokumentace.

Ve třetím čtvrtletí byly sbírky letecké techniky doplněny o darované předměty, které byly používány jako součásti střelecké výzbroje na československých vojenských letanech. v padesátých letech.

Pro Technické muzeum byl získán čtyřválcový dvou-
taktní osmipístový motor M 9 - jeden ze tří, které byly v roce 1929 vyrobeny v brněnské Zbrojovce jako zkušební motory.

Pracovník Technického muzea L. Bauer navštívil v červenci cukrovar v Gyōru (Maďarská lidová republika), kde se nachází dvouosá parní lokomotiva Krauss, vyrobená roku 1894 (výr. číslo 3037). Tato lokomotiva jezdila začátkem tohoto století v Ostravě a stejný typ byl používán v městské dopravě v Brně. Lokomotiva je dosud v provozu na posunu v závodě a vedení našeho ústavu jedná o její výměnu.

V tomto čtvrtletí byly podstatně rozšířeny depozitární prostory Technického muzea. Byl získán zámek **L i t e n ě i c e** na okrese Kroměříž, který bude sloužit jako ústřední depozitář. Polovina dalšího zámku **D ř í n o v** bude po opravě sloužit jako depozitární objekt Technického muzea, především pro ukládání větších a těžších exponátů.

Závěrečnému jednání o těchto otázkách, které se uskutečnilo v září, byli přítomni náměstek ministra kultury ČSR Dr. Švagera, náměstek primátora města Brna Ing. Vašíček, zástupci odborů kultury JmKNV, NVmB a Kroměříže a vedení Technického muzea v Brně.

Přednášky - besedy - semináře

Dne 23. září v 16 hodin se uskutečnila v přednáškovém sále Technického muzea přednáška Ing. Jaroslava Poděla o Ing. Ferdinandu Schmidtovi, iniciátoru a průkopníku vodních přehrad na řece Dyji.

V rámci vzpomínky na Ing. Schmidta byl dne 25. září uspořádán autobusový zájezd do Vranova nad Dyjí s prohlídkou Vranovské přehrady a vzpomínkovým setkáním na vranovském hřbitově u hrobu Ing. F. Schmidta.

V tomto čtvrtletí se konaly přípravné práce k uspořádání semináře "Z historie městské hromadné dopravy", který se uskuteční v listopadu. Seminář bude 3denní a zúčastní se jej přední odborníci. Ze semináře bude zpracován a vydán sborník.

Odborná a výzkumná činnost

V oboru vodního stavitelství a hospodářství byl ustaven pracovní tým, vedený prof. Kratochvílem z VUT, který se bude zabývat historií koncepce vodního hospodářství na Moravě a Slezsku, historií vodních přehrad v této oblasti a konečně i historií laboratoře vodních staveb v Brně. Na své první schůzce dne 16. září si ujasnil zásady své činnosti a stanovil plán své činnosti.

V tomto čtvrtletí se připravoval projekt výzkumu návštěvníků výstavy Ikarové dneška. Jde o součást dlouhodobě sledovaného výzkumného úkolu o účinnosti výchovně vzdělávací práce Technického muzea.

Průzkum technických památek a předmětů technického charakteru na území Moravy a Slezska pokračoval ve 3. čtvrtletí průzkumem ve Slezském muzeu v Opavě. Ing. Štícha a V. Buchníčková provedli fotografování asi 300 kusů cínových předmětů, uložených ve Slezském muzeu.

Další předměty technického charakteru budou zachyceny ještě do konce tohoto roku, čímž bude přehled o těchto předmětech uzavřen.

Knihovna a dokumentační sbírky

Technické muzeum převzalo před časem pozůstalost akademika Františka P í š k a, významného československého odborníka v oboru slévárenství, hutnictví a nauky o materiálu. V současné době se zpracovává první část materiálů, které jsou důležitou pramennou základnou pro dějiny těchto oborů za posledních 50 let. Aktový materiál tvoří zprávy z mezinárodních slévárenských sjezdů, korespondence akademika Píška s významnými institucemi a osobnostmi, korespondence z období budování ČSAV v Brně a další. Po zpracování celé rozsáhlé pozůstalosti bude vydán její katalog.

Nové materiály k dějinám elektrotechniky a elektroenergetiky na Moravě byly získány z pozůstalosti nedávno zesnulého nestora československých elektrotechniků prof. Ing. Dr. h.c. Vladimíra L i s t a DrSc, nositele Řádu práce. Části pozůstalosti je i knihovna, Listův návrh pražského metra z roku 1926 a paměti, které prof. List dokončil těsně před svým úmrtím. Materiály o metru hodlají pracovníci muzea použít k doplnění chystané výstavy "Metro Praha - Moskva", která má být otevřena otevřena v listopadu. Celá pozůstalost se bude postupně zpracovávat v příštím roce.

Konservátorské a restaurátorské laboratoře

Činnost experimentální slévárny se ve 3. čtvrtletí soustředila na rekonstrukci prvního znaku Dopravního podniku města Brna, kopii tabulí historické lokomotivy zn. Caroline, jakož i firemního znaku výrobce a dalších výrobků pro interní potřebu Technického muzea.

Pracovníci slévárny převzali na základě socialistického závazku úkol zhotovit reliéf Dr. Emanuela B a r š ě pro vzorné agitační středisko Dr. E. Barši v Brně-Černých Polích.

Kromě toho prováděli pracovníci dílen běžnou údržbu stálé expozice vodních strojů a parní energetiky, opravy a úpravy vybraných sbírkových předmětů, zejména pro potřeby probíhajících a plánovaných výstav Technického muzea.

Řízení a organizace

Zástupce ředitele Technického muzea Ing. V. Herka se zúčastnil zasedání dopravní sekce národní komise ICOM, které se konalo dne 2. července ve Vlastivědném muzeu v Děčíně (které dokumentuje obor lodní dopravy na Labi). Na pořadu bylo zhodnocení činnosti sekce od posledního zasedání, které se konalo v loňském roce v muzeu Tatry Kopřivnice. Mimo jiné bylo dohodnuto, že městská hromadná doprava kolejová bude v Československu dokumentována jen v našem muzeu.

Z činnosti ROH.

Dne 8. září se konala členská schůze závodní organizace Revolučního odborového hnutí, zaměřená na veřejnou pololetní kontrolu kolektivní smlouvy. Tato prověrka ukázala, že kolektivní smlouva byla uzavřena reálně a že se zaměřila na všechny úseky činnosti zaměstnanců ústavu. Pololetní rozbor plnění kolektivní smlouvy vytvořil předpoklad pro další zkvalitnění práce odborové organizace podle připravovaného plánu aktivizace práce ROH.

Ustavení závodní pobočky ČVTS

Ustavující schůze závodní pobočky České vědeckotechnické společnosti se uskutečnila dne 27. srpna. Na této schůzi pobočky, která má zatím 15 členů, byl zvolen tříčlenný výbor pobočky v čele s Ing. Berkou, ředitelem Technického muzea.

Významné studijní cesty

Zaměstnanci Technického muzea vykonali při zajišťování svých odborných úkolů následující studijní a služební návštěvy: v Domě osvět. vědy a kultury, ve Slezském muzeu v Opavě, v Národním technickém muzeu v Praze, v Technickém muzeu v Košicích, Východočeském muzeu v Pardubicích a v Muzeu automobilového průmyslu nár. podniku Tatra Kopřivnice. Ředitel Technického muzea se zúčastnil Muzeinárodního sympozia o lidové architektuře pořádaného v Tatrách.

Zahraniční styky

Ve dnech 17. až 20. srpna se uskutečnila porada ředitelů Technického muzea v Brně a Dopravního muzea v Budapešti. Ředitelé obou muzeí se v průběhu jednání vzájemně informovali o práci a plánech svých institucí. Konstatovali, že vzájemná spolupráce, vzniklá na základě dohody obou institucí a uzavřená dne 8. března 1968 je užitečná a prospěšná, a je potřebné ji dále rozvinout. Zástupci uvedených dvou muzeí proto vypracovali a podepsali "Socialistickou smlouvu", na základě které se rozvíjí a dále prohlubuje vzájemná spolupráce těchto institucí.

Výňatek ze "Socialistické smlouvy" uzavřené mezi Technickým muzeem v Brně a Dopravním muzeem v Budapešti o vzájemné spolupráci:

Za účelem rozšíření a prohloubení spolupráce se obě muzea dohodla:

- obě muzea si budou podávat informace o konkrétních vědeckých a metodických otázkách muzejní práce a vymění si příslušné dokumentační materiály jakož i publikace svých zemí
- informace se týká věcného a archivního materiálu památkového charakteru nacházejícího se v obou muzeích, které mají význam pro technický a dopravní vývoj
- muzea si vymění výstavy sestavené z materiálu patřícího do příslušného oboru, případně uspořádají společné výstavy z témat mezinárodního významu

- muzea se budou včas vzájemně informovat o odborné práci týkající se obou muzeí, jakož i o mezinárodních vědeckých poradách, které se mají konat v některém státě smluvních stran
- za účelem osobní výměny zkušeností zajistí vzájemné výměnné studijní zájezdy pracovníků obou muzeí.

Tyto zásady spolupráce a výměny obou muzeí budou konkretizovány v ročních plánech spolupráce.

Výstavba a přestavba TM

V celém areálu Technického muzea probíhá již v minulém čtvrtletí započatá generální oprava fasád, střech a klempířských prvků. Tato generální oprava potrvá do konce roku.

Dále bylo započato s úpravou velkého nádvoří, kde se realizuje nový kanalizační systém, který navazuje na celkovou kanalizační síť Technického muzea.

Návazně na úpravu velkého nádvoří se též upravuje příjezdová cesta, která má za úkol zpevnit a odvodnit plochu velkého nádvoří. Tato úprava se provádí podle projektu schváleného Krajským střediskem státní památkové péče a ochrany přírody v Brně.

V tomto čtvrtletí skončí zastřešení anglického dvorku. Původní plocha byla rozšířená i o vstupní místnost VUT. Tím budou vytvořeny dva prostory. Budou přehrazeny umělecky tepanou mříží a bude zachován historický ráz objektu.

Klub přátel TM

Na pozvání Sekce městské hromadné dopravy při Klubu přátel Technického muzea navštívili dne 23. června Brno členové pražského kroužku městské hromadné dopravy. Prohlédli si vozovny v Pisárkách, Medlánkách a Husovicích, kde se seznámili s historickými vozidly Technického muzea. Projeli se též městem v soupravě historických tramvají.

Schůzka sekce městské hromadné dopravy se konala dne 20. července. Na programu bylo mimo jiné i projednání tématického zájezdu sekce do Maďarské lidové republiky a zajištění brigády na čištění a konservování historických tramvají.

Členové sekce "Z" klubu připravovali během tohoto čtvrtletí výstavu "Zbrojovka a automobil".

TM připravuje

Technické muzeum spolu s Vojenským útvarem 6578, Vojenskou akademií A. Zápotockého, národními podniky Kras Brno, Let Kunovice, Mesit Uherské Hradiště, Moravan Otrokovice - připravují výstavu z historie a současnosti československého letectví

I k a r o v é d n e š k a.

Slavnostní otevření výstavy bude 6. října v 15. hodin.

Technické muzeum ve spolupráci s Domem sovětské vědy a kultury připravují výstavu

M e t r o PRAHA - MOSKVA.

Výstava bude instalována v prostorách Technického muzea a slavnostně zahájena v rámci oslav Měsíce československo-sovětského přátelství.

ZPRAVODAJ TM v Brně vychází čtvrtletně. Zodpovědný
redaktor Ing. Vladimír Herka. Náklad 200 výtisků. Povoleno
NVmB, č. 292. Výtiskl DKmB.

Pouze pro vnitřní potřebu - zdarma.

